

Średniowieczne siedziby władców nie zawsze były stolicami danych państw. Większość tak, ale nie wszystkie. Krótki artykuł o kilku z nich.

Akwizgran

Kompleks pałacowy, wzniesiony w latach 80-tych VIII wieku, był siedzibą królewską (a od 800 roku – cesarską) w latach 795-870. Wybudowany na polecenie Karola Wielkiego i użytkowany przez niego aż do końca panowania. Kompleks składał się z dziedzińca pałacowego, który po północnej stronie posiadał człon rezydencjalny z aulą pałacową, zaś w części południowej – okazałą szesnastoboczną kaplicę z dwiema bazylikami bocznymi oraz atrium od strony zachodniej. Aula, powstała w latach 774-782 lub 770-788, zbudowana była na planie wydłużonego prostokąta o wymiarach 20,7 x 47,4 metra, a jej wysokość przekraczała 20 metrów. Przy południowej ścianie auli ciągnął się w stronę kaplicy pałacowej portyk, długi na 133 metry. Kaplica NPMarii, zachowana niemal w całości, została wzniesiona w latach 790-800 przez budowniczego Odon z Metz. Jej podstawową formę stanowi oktagon wysoki na 30 metrów i o średnicy 16,5 metra, otoczony dwukondygnacyjnym obejściem o średnicy 42 metrów. Od wschodu kaplica miała prostokątne prezbiterium, a na górnej kondygnacji, naprzeciwko niego, znajdował się tron cesarski. Po obu stronach świątyni znajdowały się dwie kaplice boczne zakończone absydami. Kaplica w Akwizgranie wzorowana była na kościele S. Vitale w Rawennie z VII wieku. Atrium stanowił prostokątny dziedziniec o wymiarach 17 x 36 metrów, otoczony z trzech stron dwukondygnacyjnymi galeriami.

Czy siedziba ta stała się stolicą odnowionego cesarstwa rzymskiego i główną siedzibą „Regnum Francorum”?

Wiadomo, że to tutaj zdeponowany został cesarski skarb, tutaj znajdował się pałac biskupi wraz z budynkami urzędników oraz dostojników świeckich i duchownych. Istnieje duże prawdopodobieństwo, że Akwizgran stał się stolicą w pełni tego słowa znaczeniu tj. tutaj skupiała się cała władza i stąd rządzono całym państwem. Obecność tronu i pochowanie Karola Wielkiego w akwizgrańskiej kaplicy, w 814 roku tylko umocniło jego pozycję. Akwizgran stał się symbolem władzy. Jednak wymarcie Karolingów i przejście tronu przez dynastię saską (Henryk I) spowodowało przesunięcie ośrodka władzy do Saksonii.

Tilleda

Początki zespołu rezydencjonalnego sięgają drugiej połowy X wieku. Jego fundatorem miał być Otton II lub jego poprzednik Otton I. Tilleda wymieniana jest jako siedziba cesarzy z dynastii ottońskiej, salickiej oraz sztaufijskiej. W skład zespołu wchodzi m.in. budowla sakralna z

Wczesnośredniowieczne siedziby władców

Wpisany przez Tomasz „Arteusz” Samek

wtorek, 11 października 2011 19:36 - Poprawiony wtorek, 11 października 2011 19:43

poprzedzającą ją prostokątną salą o wymiarach 5,6 x 8,4 metra z prowadzącym doń korytarzem. Służyć ona mogła jako niewielka kaplica funkcjonująca w latach 972-1000. Około 1000 roku, w jej miejsce powstaje prostokątny kościół salowy (22,2 metra długi i 10,5 metra szeroki) z absydą od wschodu. W zachodniej części świątyni funkcjonowała empora wsparta na filarach. Obok wspomnianej budowli w grodzie funkcjonowało sześć kolejnych murowanych budynków: dwie budowle halowe o reprezentacyjnych funkcjach, dwa długie budynki we wschodniej części grodu oraz dwa niewielkie budynki, do których prowadziły korytarze. Całość zespołu znajdowała się w grodzie, który składał się z grodu właściwego, środkowego i dwóch podgrodzi. Gród w Tilledzie charakteryzuje również zespół budowli drewnianych o kamiennych fundamentach.

Libice nad Cidliną

Gród w Libicach był główną siedzibą rodu Sławnikowiców. Otoczony był monumentalną fortyfikacją o długości do 3 kilometrów. Funkcjonował od VIII do połowy XI wieku. W swoim wnętrzu skrywał architekturę kamienną w postaci kościoła i towarzyszącego mu drewnianego palatium. Była to świątynia o długości 27 metrów i szerokości 20 metrów, wykonana z płytek kamiennych pokrytych tynkiem. Posiadała nawę główną z poprzecznym transeptem oraz prezbiterium z półkolistą absydą. Od południowej strony kościoła wybudowano palatium połączone ze świątynią piętrowym przejściem. Natomiast przy północnym końcu ramienia transeptu istniała drewniana wieża z wewnętrzną klatką schodową. Od wschodu do kościoła dobudowane były dwa pomieszczenia. Powstanie kościoła datuje się na lata między 955 a 962.

Werla

Na grodzie otoczonym kamiennym murem, znajdują się dwa zespoły architektoniczne składające się z kaplic (krzyżowej i rotundy), połączonych z budynkiem pałacowym (o wymiarach 140 x 160 metra). Pfalz wzniósł Henryk I po 920 roku. Gród wraz z podgrodziami zaliczany jest do największych założeń obronnych w Niemczech.

Paderborn

Nieopodal źródeł rzeki Pader, u schyłku lat 70-tych VIII wieku, powstał duży zespół pałacowy zbudowany przez Karola Wielkiego. W późniejszym okresie zespół użytkowali także władcy z dynastii ottońskiej. Kompleks składał się z dużej, prostokątnej kaplicy Najśw. Salwatora o wymiarach 52 x 18 metra, zakończonej od wschodu trzema absydami. Po jej północnej stronie znajdowała się aula o wymiarach 30,9 x 10,3 metra z podium tronu cesarskiego. W 799 roku, przy zespole pałacowym powstał kościół konsekrowany przez samego papieża Leona III. Kościół posiadał absydę zachodnią flankowaną dwiema wieżami, a od wschodu prezbiterium z absydą.

Wczesnośredniowieczne siedziby władców

Wpisany przez Tomasz „Arteusz” Samek

wtorek, 11 października 2011 19:36 - Poprawiony wtorek, 11 października 2011 19:43

W X wieku Paderborn jest już miejscem pobytu władców z dynastii ottońskiej m.in.: Ottona I i Ottona III. W roku 1000 karoliński pałac spłonął w pożarze. Do odbudowy katedry i pałacu biskupiego przystąpił biskup Meinwerk. Wzniesiono nowe palatium o wymiarach 44,5 x 16,1 metra z dostawionym doń skrzydłem wschodnim oraz kaplicą św. Bartłomieja. Kaplica była świątynią trójnawową, halową o wymiarach 13 x 10 metrów, wzniesioną w 1017 roku. Rezydencja biskupa Meinwerka znajdowała się po południowo-zachodniej stronie bazyliki i stanowił ją budynek dwukondygnacyjny o wymiarach 60 x 13 metrów.

Frankfurt nad Menem

Rezydencja ta wymieniana jest w czasach Karola Wielkiego, w latach 90-tych VIII wieku. Prostokątną aulę pałacową wzniesiono około 822 roku za panowania Ludwika Pobożnego, na terenie dawnego obozu rzymskiego. Miała wymiary 26,5 x 12,6 metra i była dwunawowa. Od południa posiadała kwadratowy aneks, zaś od zachodu przylegała do niej część mieszkalna. W odległości około 30 metrów na wschód wznosiła się kaplica pałacowa Najsw. Salwatora. Miała ona formę trójnawowej bazyliki o długości około 40 metrów z niezbyt wyodrębnionym transeptem oraz absydą wschodnią. Od strony zachodniej zaopatrzona była w dwie wieże oraz portyk, który łączył ją z aulą pałacową. Całą rezydencja otoczona była potężnym murem obronnym, datowanym na czasy Ludwika Niemca lub na wiek X. Opis dotyczy założenia w VIII-X wieku.

Goslar

Zespół pałacowy w Goslarze był jedną z ważniejszych rezydencji cesarskich Henryka II i Konrada II. Składał się z palatium, kościoła NPMarii oraz wzniesionej pomiędzy nimi budowli określanej jako dziedzińczyk. Do palatia przylegał niezachowany kościół. Kaplicę NPMarii zbudować miał Konrad II i była to trójnawowa świątynia (22 x 12 metra) zakończona od wschodu trzema absydami z wieżą. Uważana jest za wzór dla kościołów w rezydencjach dynastii Szaufów. Palatium, o wymiarach 47 x 15 metra, posiadało dwie kondygnacje z salą tronową na górnym piętrze i połączone było z kaplicą NPMarii poprzez prostokątny, obwiedziony murem dziedziniec.

Bibliografia (podano tylko najważniejsze, główne pozycje)

Pevsner N., *Historia architektury europejskiej*, Warszawa 1976

Pianowski Z., „*Sedes regni principales*”. *Wawel i inne rezydencje piastowskie do połowy XIII wieku na tle europejskim*, Kraków 1994

Honour H., Fleming J., *Historia sztuki świata*, Warszawa 2002

Górecki J., *Gród na Ostrowie Lednickim na tle wybranych ośrodków grodowych pierwszej monarchii piastowskiej*, Poznań 2001

Binding G., *Karolińsko-ottońskie pfalze. Przegląd badań wykopaliskowych z ostatnich dwudziestu lat* [w:] *Podłóg nieba i obyczaj polskiego. Studia z dziejów architektury, sztuki i kultury ofiarowane Adamowi Miłobędzkiemu*, Warszawa 1988.

Wczesnośredniowieczne siedziby władców

Wpisany przez Tomasz „Arteusz” Samek

wtorek, 11 października 2011 19:36 - Poprawiony wtorek, 11 października 2011 19:43

Autor: *Tomasz „Arteusz” Samek*

Opublikowano 11.10.2011 r.